Het Joods Historisch Museum

Janneke Riksen

In mei van dit jaar bezocht ik met een groep tweedejaars PABO-studenten van de Christelijke Hogeschool Windesheim het Joods Historisch Museum. Dit bezoek vond plaats in het kader van een driedaagse excursie rond het thema Jodendom, georganiseerd door de vakgroepen geschiedenis en godsdienst. Wij volgden in die dagen rondleidingen, spraken met mensen van de educatieve dienst en de studenten werkten met door de educatieve dienst ontwikkelde materiaal voor de basisschool. Hieronder wordt verslag gedaan van de opgedane ervaringen en ingegaan op de vraag op welke wijze dit museum van belang kan zijn voor het basis-, voortgezet onderwijs en de lerarenopleiding basisonderwijs.

Met dank aan Renée Schreuder en Ellen Marrenga.

Het Joods Historisch Museum is gevestigd in het voormalige synagogencomplex van de Hoogduitse gemeente. Dit complex bestaat uit vier synagogen. De grootste, de Grote Sjoel, is het oudste gedeelte van het museum en dateert uit 1670. Het museum strekt zich verder uit over later bijgebouwde kleinere synagogen, de Obbene Sjoel, Dritt Sjoel en Neie Sjoel. Als bezoeker kun je door het hele museum een museumroute volgen, waardoor je kennis maakt met het specifieke karakter van de joodse cultuur, en dan met name met de religie en de sociale geschiedenis van joden in Nederland.
Het Joods Historisch Museum vindt het belangrijk om de veelzijdigheid van het jodendom te benadrukken en laat dan ook zien dat de joodse geschiedenis niet alleen uit vervolging bestaat, maar ook belangrijke bloeiperioden kende. In het beleid neemt men het jodendom als minderheidscultuur, die zich door de hele geschiedenis heen steeds weer heeft moeten aanpassen (aan tijd en plaats) als uitgangspunt. Daarom tracht het museum de geschiedenis van de joden als minderheidscultuur steeds in relatie te brengen tot hedendaagse problemen, door middel van signalering, beschrijving en het stellen van vragen.

Het museum wil een instelling zijn van cultuuroverdracht voor informatie, genoegen, vorming en educatie. Door een toenemende belangstelling vanuit het onderwijs, en met name ook vanuit het interculturele onderwijs, krijgt het aspect van educatie binnen het museum steeds meer aandacht.

De educatieve dienst

Sinds ruim een jaar kent het museum een educatieve dienst. Deze begeleidt onderwijsgroepen door het verzorgen van diverse rondleidingen door het museum. Deze rondleidingen kunnen gecombineerd worden met een bezoek aan de Portugese synagoge, die tegenover het museum ligt, en een wandeling door joods Amsterdam. Verder heeft zij een aanbod van lezingen over negen verschillende aspecten van het jodendom. Deze lezingen worden voor zeer verschillende groepen gehouden, ook voor groepen uit het onderwijs. Als thema's worden aangeboden:

- Feestdagen en gebruiken
- Geschiedenis van de joden in Nederland
- Positie van de vrouw in het jodendom
- Het Joods Historisch Museum
- Chagall, een joodse kunstenaar
- Emanuel Levinas
- Relatie jodendom-christendom
- Abel Herzberg, over joodse identiteit
- Hebreeuwse handschriften en vroege drukken.

Mocht men een lezing willen over een ander onderwerp, dan wordt er naar iemand gezocht die daarover kan spreken.

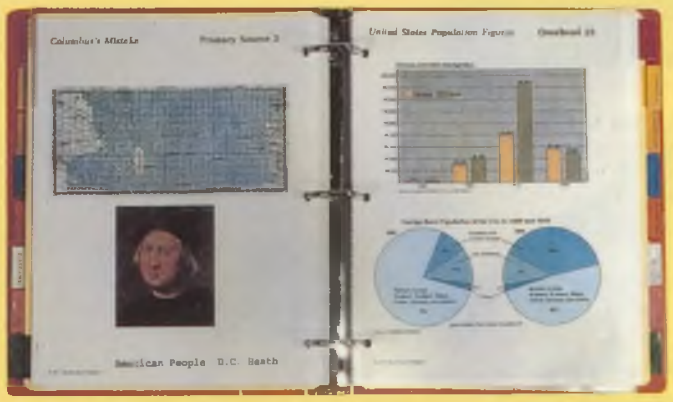
De educatieve dienst heeft een speciaal programma ontwikkeld voor PABO-studenten. Het programma bestaat uit een inleiding gehouden op de onderwijsinstelling en een bezoek aan het museum. De inleiding gaat in op vijf elementen van de joodse identiteit. Het bezoek aan het museum bevat naast een rondleiding over dit thema een verwerkingsopdracht. Een les over situaties op de basisschool waarbij aspecten uit het jodendom behandeld kunnen worden. Het programma wordt afgesloten met een wandeling door joods Amsterdam, bezoek aan de Hollandse Schouwburg en een diamantslijperij. Tijdens dit laatste onderdeel staat de sociale geschiedenis van de joden in Amsterdams centraal.

Materiaal

Onlangs zijn er twee publicaties verschenen die voor het onderwijs van belang zijn, namelijk een docentenhandleiding ter voorbereiding van een bezoek aan het museum en een

klio
nummer 2/92
pagina's 24 en 25

Drie multifunctionele transparanten-series voor aardrijkskunde, geschiedenis en literatuur

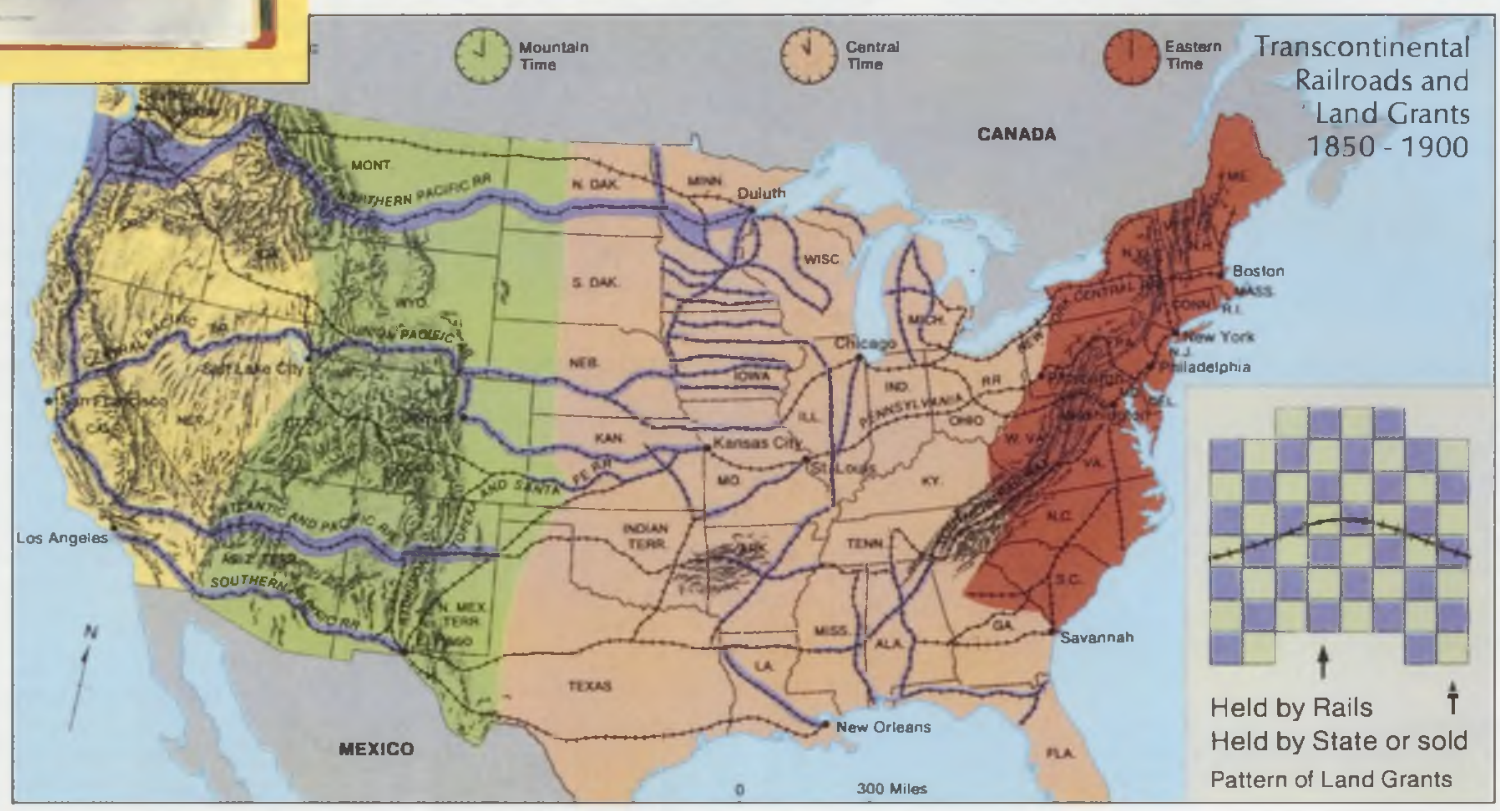

1. Atlas en Bronnenboek van de Amerikaanse Geschiedenis

37 kaarten en **78** bronnen

Columbusjaar 1992

2. Atlas van de Amerikaanse Geschiedenis

56 historische kaarten in full-colour

3. Amerika: Geschiedenis en Geografie

48 kaarten, **22** bronnen en **12** grafieken

TRANSPARENCIES TO EDUCATE

Gespecialiseerd in beeldtaal

1 Atlas en Bronnenboek van de Amerikaanse Geschiedenis

Transparanten 64

Deze set biedt een grote verscheidenheid aan beeldmateriaal:

- *Op 32 sheets staan 37 historische kaarten, 5 grafieken en een schema van de staatsinrichting*
- *Op de andere 32 sheets staan historische bronnen over belangrijke aspecten van de Amerikaanse geschiedenis en cultuur*
- *Beschrijving en didactische aanwijzingen bij elke kaart (Ka.) en bron (Br.)*

INDIANEN:
Ka. Verspreiding Indianenstammen
Br. Schilderingen van de Azteken

SPANJAARDEN:
Br. Vergissing van Columbus
Ka. Spaanse ontdekkingen
Ka. Engelse en Franse ontdekkingen
Ka. Am. Steden uit Spaanse vestigingen

1e KOLONISATIE:
Ka. Nieuw-Frankrijk + Louisiana, 1700
Ka. Nederzettingen oostkust,1660-1760
Ka. Bevolkingsgroei,1630 - 1780
Br. Puriteins onderwijs
Br. Werving voor emigratie, 1684
Br. Kinderkleding koloniale tijd
Br. Lijst levensonderhoud, 1600

KOLONIALE ECONOMIE:
Ka. Handelsroutes naar Europa en Afrika
Br. Gravures spaarzaamheid en vlijt, 1750
Br. Walvisjacht
Ka. Export, 1800

ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG:
Br. De "Stamp Act", 1765
Ka. De Vrijheidsoorlog 1775 - 1781
Br. Amerikaanse en Britse visie

DEMOCRATIE:
Br. Van wetsvoorstel tot wet
Br. The Bill of Rights"

Br. Presidentsverkiezingen, 1829 -'32
Br. Symbolen: Adelaar en Piramide
Br. Het Am. volkslied, 1814

WESTEN ROND 1800:
Ka. Engelse en Spaanse bezittingen, 1800
Br. Symbolen Am. Destiny
Ka. Oorlog VS-Engeland-Indianen

WESTEN EN INDIANEN:
Ka. Deportaties,o.a. "Trail of Tears"
Ka. Verkenning Westen,1800-1850
Ka. The Mining Frontier,1860-1910
Ka. Veeroutes Texas, 1860-1910

SPOORLIJNEN:
Ka. De V.S., 1853
Ka. Spoorwegen en Land Grants
Br. Poster "Union Pacific,1869

SLAVERNIJ:
Ka. Vrije- en Slavenstaten, 1820- 54
Br. Poster slavernij

BURGEROORLOG:
Br. Loopgraven
Ka. Verloop, 1861-1863
Br. Moord Lincoln
Ka. Afloop burgeroorlog

INDUSTRIALISATIE:
Ka. Kanalenaanleg, 1820-1850
Br. Arbeidstijden
Br. Ontstaan openbaar onderwijs

IMMIGRATIE:
Ka. Bevolkingsopbouw, 1830-1910
Br. Foto slums New York, 1900
Br. Amerikanisering, 1892

MONROE-DOCTRINE >WERELDMACHT:
Ka. Nieuwe staten in Lat. Am., 1823
Br. The Sinking of the "Maine", Krant, 1898
Ka. Sp.-Am. Oorlog, 1898; V.S. in Pacific in 1917

EERSTE WERELD-OORLOG:
Ka. Westelijk front, 1918
Br. Adv. "Lusitania", zes dagen voor het zinkt,1915

AUTO EN "NEW DEAL":
Br. Opkomst auto
Br. Roosevelts "New Deal" (cartoon)

TWEEDE WERELDOORLOG
Ka. WO II in Europa, 1939-1945
Ka. WO II in de Pacific, 1942- 45

KOUDE OORLOG
Br. Cartoon einde "isolationisme"
Ka. Navo- en Warschaupact

EMANCIPATIE
Br. Vrouwen in oorlogsindustrie
Br. 1e vrouwelijke rechter Supreme Court, 1981
Br. Martin Luther King, 1963

KOREA EN VIETNAM
Ka. Korea-oorlog
Ka. Vietnam-oorlog
Br. Vietnam (cartoons)

RECENSIES

Set 1 en 2 werden gerecenseerd door Henk van Duysen, bestuurslid vande Vereniging van Geschiedenisleraren Nederland, in: *Kleio*, maart 1991.

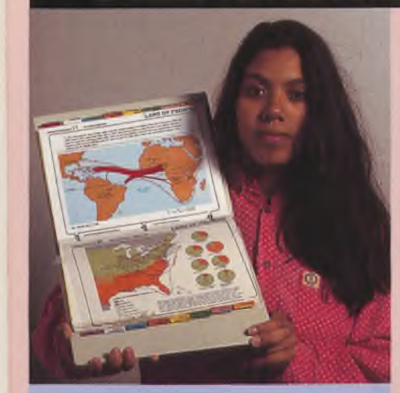
"...Zelden is er zulk gedegen en mooi materiaal voor een aantrekkelijke prijs op de markt gebracht. Welke keuze u ook maakt, spijt hoeft u van deze investering niet te hebben... Elke set voert u langs de hoogtepunten van de Amerikaanse geschiedenis: *van de vroegste bewoning, via kolonisatie, slavernij, onafhankelijkheidsstrijd en burgeroorlog naar de 20e eeuw, waarbij aspecten van de Amerikaanse buitenlandse politiek niet buiten beschouwing zijn gebleven. De atlassen besteden grote aandacht aan de rol van het land als supermacht.*
Ze bieden goed, multifunctioneel lesmateriaal, dat zowel in onder- als in bovenbouw gebruikt kan worden; steeds goed verzorgd, kleurrijk materiaal dat didactisch op verschillende wijzen kan worden ingezet... De atlassen zijn zonder meer hun geld waard. Uw lessen zullen er een bijzonder tintje door krijgen..."

Over ***Amerika in Kaarten en Bronnen***' schrijft de recensent:
"...'The American People' maakt in alle opzichten een complete indruk...Een schat aan materiaal. Dergelijke kaarten met de daarbij geleverde vragen, opdrachten en didactische aanwijzingen maken het tot een plezier om met geschiedenis bezig te zijn.
De transparanten met 32 bronnen geven door hun weergave van het gekozen materiaal tevens een aardig tijdsbeeld...
Als uw sectie aanschaf overweegt dan is 'The American People' de meest complete set door de vragen, opdrachten en didactische aanwijzingen..."

Set 1 en 3 werden gerecenseerd in *'Praxis Geschichte'*, jan. '92 en voor *'Friedrich Verlag'* door **Gerhard Hoffmann**, onderwijs-inspecteur in Rheinland-Pfalz : "Das Kartenmaterial ist sowohl historisch als auch geographisch orientiert. Ebenso die schematischen Zeichnungen und Graphiken sind äußerst übersichtlich und deutlich und für Schüler sehr motivierend. Die Verarbeitung des Materials und die Ausarbeitung der einzelnen Karten überzeugen von hoher qualität und sprechen für ein äußerst günstiges Preis-Leistungs-Verhältnis".

2 Atlas van de Amerikaanse Geschiedenis

Transparanten 55

*Deze set kent de fraaiste cartografie en de beste spreiding van onderwerpen. Goed lesmateriaal voor **het secundair onderwijs**. Voor **het tertiair onderwijs** is het de meest voor de hand liggende eerste keuze. De docent beschikt over fraai kaartmateriaal, dat het mogelijk maakt bij tal van onderwerpen snel van concreet naar abstract te gaan.*

INDIANEN/AMERIKA:
•Indianenstammen
•Noord-Amerika
•Blinde kaart V.S.

ONTDEKKING AMERIKA:
•Handelsroutes Verre Oosten,1450
•Verdrag Tordesillas
•Ontdekkingsreizen,1492-1550
•Spaans-Am. Wereldrijk,1600

KOLONISATIE OOSTKUST:
•Noorden, 1662
•Midden, 1700
•Zuiden, 1740
•Regio's in 1760
•De 13 kolonies
•Bevolkingsaantallen, 1760
•Engelse koningen

EUROPESE CLAIMS:
•Oostkust, 1700 en 1760
•Eur. claims in 1754 (inzet)
•Noord-Amerika, 1754-1763

ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG:
•De Dertien Staten
•Koloniale opdeling in 1783
•Blokkade 1812
•Checks and Balances

OPENLEGGING WESTEN:
•Aankoop Louisiana, 1803
•Trails West, 1832-1847
•Annexatie Texas
•Mexicaans-Am. Oorlog
•V.S. in 1853
•Russische bezittingen

Over de ***'Atlas van de Amerikaanse geschiedenis'*** schrijft **Henk van Duysen**: "...Dat kosten noch moeite zijn gespaard is aan deze uitgave duidelijk te merken...De verzorging is in één woord voortreffelijk te noemen: mooi, duidelijk en helder lettertype; weinig overbodige informatie; heldere contrasterende kleuren; goede vlakverdeling. De folie waarop deze kaarten zijn afgedrukt is van de beste kwaliteit. De typografie van schema's en grafieken - demografische, economische en economisch-geografische - is een lust voor het oog...De keuze van het kaartmateriaal is breder...In deze atlas ligt wat de kaarten betreft het accent duidelijk op de 20e eeuw. Docenten aan universiteit of hogeschool zou ik deze atlas zonder meer adviseren als zij de geschiedenis van de VS behandelen'.

LOT VAN DE INDIANEN:
•Deportaties
•Veldslagen, 1860-1890

SLAVERNIJ:
•Herkomst slaven
•Driehoekshandel
•Slavenrijstaten

BURGEROORLOG:
•Ec. macht Noord en Zuid
•Burgeroorlog 1862, '63 en '65
•Militair Bestuur Zuiden
•Herstel Blanke Democraten

INDUSTRIALISERING:
•Spoorwegnet 1860 - 1890
•Bev. groei + urbanisatie
•Bevolkingsspreiding, 1890
•Electriciteit, 1907-1935
Radio's, 1922-1935 (graf.)

CRISISJAREN:
•Tenn. Valley Project
•Dust Bowl
•Werkloosheid, 1929-'43 (grafiek)

GROEI TOT WERELDMACHT:
•Grondgebied 1903
•Interventies in Carr., 1898-1917
•De V.S. nu

EERSTE WERELDOORLOG:
•Verloop + West. Front
•Geallieerden / Centralen
•Europa in 1914 en na 1918

TWEEDE WERELDOORLOG:
•Annexaties Duitsland, 1936-1939
•Eur. WO II / Berlijn

KOUDE OORLOG:
•Conflicthaarden, 1950-1960
•Korea Oorlog (4x)
•Vietnam Oorlog

Keuze uit drie transparantenseries met multifunctioneel lesmateriaal

Tot nu toe waren er géén transparantensets beschikbaar over de Amerikaanse geschiedenis. Daar brengt TTE verandering in en biedt keuze uit maar liefst drie sets.

Voor de prijs van één wandkaart
De Amerikaanse geschiedenis komt in elk curriculum voor en is een steeds weer terugkerend onderwerp bij schoolonderzoeken en examens. TTE biedt drie series transparanten die de docent de mogelijkheid bieden om talrijke geo-politieke, economische en sociale aspecten uit de Amerikaanse geschiedenis te visualiseren. Elke set is zo omvangrijk dat, bij een serie van bijvoorbeeld 16 lessen, gemiddeld 3 à 4 full-colour transparanten per les beschikbaar zijn.
En dat alles voor de prijs van één wandkaart

Elke serie is multifunctioneel:

- Aan de hand van "Amerika" worden vaak algemeen historische begrippen en verschijnselen behandeld, zoals de *democratie, industrialisering, minderheden, emancipatie, imperialisme en Koude Oorlog*. Ook wanneer deze thema's in een ander verband worden uitgelegd, biedt elke set daarvoor goed beeld- en kaartmateriaal. De ervaring leert dat hier vaak en dankbaar gebruik van wordt gemaakt. Want elke set biedt mooie aanvullingen op de andere TTE-sets.
- De transparanten kunnen doelgericht worden ingezet, bijvoorbeeld als *introductie van een nieuw thema, ter herhaling of om te toetsen*. Bij presentaties werken leerlingen er zelf ook graag mee.
- Het zijn waardevolle *didactische hulpmiddelen* voor de vakken Geschiedenis, Engels en Aardrijkskunde. Secties kunnen sets gezamenlijk aanschaffen.

3 Amerika: Geschiedenis en Geografie

Transparanten 50

Dit is zonder twijfel de mooiste serie over land en volk van Amerika. De uitvoering is excellent. Voor gebruik in lagere klassen de meest voor de hand liggende keuze, vanwege de duidelijkheid van de kaarten, de vaak voor zichzelf sprekende bronnen en het geografisch karakter van een deel van dit kaart- en illustratiemateriaal. Warm aanbevolen.

Beschrijving met vragen en antwoordmodel bij elke kaart en bron

NOORD-AMERIKA:
Ka. Fysische kaart
Ka. Klimaatzones
Ka. Vegetatiezones

LANDSCHAPSVORMEN VAN AMERIKA:
Br. Bergen, plateaus, heuvels (foto's)
Br. Woestijnen, loofwouden, prairies
Gr. Klimaatgrafieken

ONTDEKKING EN KOLONISATIE:
Ka. Ontdekkingstochten, 1492-1682
Ka. Reizen Da Gama en Magelhaen
Ka. Vestigingsgebieden naar herkomst, 1750

INDIANEN EN DE WEST:
Br. Drie Indiaanse kunstschatten
Ka. Landverlies Indianen, 1750-1810
Br. De Frontier: "In the Catskills"

ONAFHANKELIJKHEIDSSTRIJD:
Br. Reacties op Britse wetgeving
Br. Kunst of Gesch.: George Washington
Br. Staatsinkomsten en -schulden, 1790

GRONDWET EN DEMOCRATIE:
Br. De staatsinrichting van de VS
Gr. Stemrecht 1790-1980

Ka. Presidentsverkiezingen 1876
Ka. Verkiezingen 1888, '92 en '96

SLAVERNIJ EN BURGEROORLOG:
Ka. Concentratiegebieden slaven
Br. Anti-slavernijposter, 1851
Br. Slachtoffers Burgeroorlog

INDUSTRIALISATIE:
Br. Tarievenpolitiek, 1816-1820 (textiel)
Gr. Ontwikkeling spoorwegen,1830-1920
Br. Mail-order bedrijven; Sears in 1897

URBANISATIE:
Gr. Verhouding stads- en plattelandsbevolking
Br. Big City Bosses"; corruptie, 1870
Br. Eenzaamheid: "De automatiek"

EMANCIPATIE:
Gr. Groei vakbondsleden, 1897-1950
Gr. The Voting Rights Act, 1965 (Stemrecht Zwarten, 1960-1966)

IM- EN TRANSMIGRATIE:
Gr. Immigratie, 1820-1990
Gr. Immigranten, 1840-1860
Gr. Mex. immigr., 1900-1920
Ka. Trek naar Sunbelt, 1970- '87

DE VERENIGDE STATEN NU:
Ka. VS politiek en fysisch
Ka. Bevolkingsspreiding
Ka. Bestaansmiddelen
Ka. Delfstoffen

BUITENLANDSE EXPANSIE:
Ka. Territoriale uitbreid., 1776-1986
Br. Sinking of the Maine"

EINDE ISOLATIONISME:
Br. Senaat en Volkenbond
Br. Wilson en Volkenbond
Br. Propagandaposters Wereldoorlog II
Br. Vietnam-oorlog

MIDDEN-OOSTEN/V.N.:
Ka. Probleem-gebieden M.O.
Br. Organisatie V.N.

KIJK OP DE WERELD:
Ka. Wereldkaart: politiek
Ka. De Robinson-Projectie
Ka. De Mercator-Projectie
Ka. De Molweide-Projectie
Ka. Vanat de Noordpool

Verbreed de basis voor uw visueel onderwijs in de jaren 90

JA

BESTELBON

IK VERZOEK OM TOEZENDING VAN:
(aankruisen wat van toepassing is)

- ❑ ATLAS EN BRONNENBOEK V/D AMERIKAANSE GESCHIEDENIS "American People", H-TTE, 1988, à f 478,- (BF 8.900)
- ❑ ATLAS VAN DE AMERIKAANSE GESCHIEDENIS "Land of Promise", SF-TTE, 1986, à f 498,- (BF 9.200)
- ❑ AMERIKA: GESCHIEDENIS EN GEOGRAFIE "The People and the Dream", SF-TTE, 1991, à f 448,- (BF 8.300)
- ❑ TRANSPARANTEN-ATLAS VAN DE WERELDGESCHIEDENIS "World History-Maps", H-TTE, 1990 à f 689,- (BF 12.800)
- ❑ ENCYCLOPEDIE VAN DE WERELDGESCHIEDENIS "World History Maps/Graphs, H-TTE, 1992, à f 869,- (BF 16.130)
- ❑ WERELDGESCHIEDENIS IN BRONNEN "Treasures of the World", SF-TTE, 1991 à f 689,- (BF 12.800)
- ❑ DE GESCHIEDENIS IN KUNSTWERKEN "Images of Man and Change", M-TTE, 1992 à f 478,- (BF 8.900)

INFORMATIE over alle TTE-sets voor: ❑ Gesch. & Kunstgesch. ❑ Aardrijkskunde ❑ Biologie ❑ Natuurkunde ❑ Scheikunde

- ❑ Advies over de aanschaf van een overheadprojector (gratis)
- ❑ Met interesse heb ik kennis genomen van uw produkten. Ik wil gaarne op de hoogte blijven van nieuwe produkten en aanbiedingen.

SPECIAAL AANBOD

Bestelt u **twee sets**, dan geldt **f 50,- (BF 1.000)** korting

Bij bestellingen boven f 500,- is gespreide betaling mogelijk. Kiest u daarvoor, plaats dan een kruisje:
❑ Ik betaal nu de helft van de totale som. Over een half jaar ontvang ik een nieuwe factuur en betaal ik het tweede deel plus f 5,- adm. kosten.

Een luxe-opbergband met tabbladen gratis
Alle prijzen zijn incl. B.T.W. en verzendkosten. Prijzen onder voorbehoud. De transparanten zijn alleen als volledige set leverbaar en niet verkrijgbaar via de boekhandel.

BESTELT U BINNEN TWEE WEKEN, DAN ONTVANGT U EEN LUXE TTE OVERHEAD-POINTER GRATIS

Naam: Dhr./Mevr. _____

School: _____

Adres: _____

Plaats: _____ ❑ B ❑ NL

Tel.: _____ School type: _____

U kunt ook telefonisch bestellen: 074 - 91 07 95 of per fax: 074 - 42 67 21 (België: eerst 00 - 31)

TRANSPARENCIES TO EDUCATE
European Distributor of Full Colour Overhead Sheets

4 GROTE TRANSPARANTEN-ATLAS VAN DE WERELDGESCHIEDENIS

"World History Maps", H-TTE, 1990

Voor de prijs van één wandkaart beschikt u over **96** historische kaarten.

5 TRANSPARANTEN-ENCYCLOPEDIE VAN DE WERELDGESCHIEDENIS

"World History Maps and Graphs", H-TTE, 1992

Deze grote broer van de atlas bevat **160** sheets en is een verbeterde versie met ook nieuwe en geactualiseerde kaarten. Een wezenlijke uitbreiding is het statistisch materiaal en zijn de modellen die belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen samenvatten en in een oogopslag overzichtelijk maken.

Thema's:	*set 4*	*set 5*	*set 6*
Wereld	8x	22x	4x
Oudheid	19x	28x	22x
Middeleeuwen	15x	20x	11x
Europa na 1450	23x	44x	49x
Noord-Amerika	6x	7x	9x
Afrika	5x	8x	11x
Midden-Oosten	2x	5x	15x
Oost-Azië	12x	16x	15x
Zuidoost-Azië	8x	10x	4x
Zuid-Amerika	4x	8x	13x

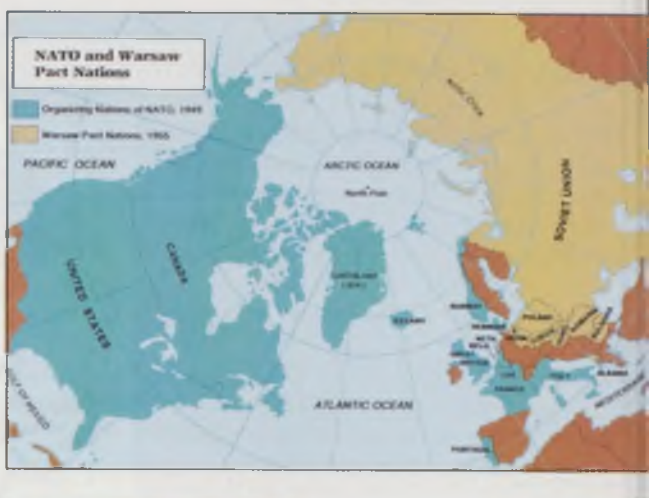
6 BRONNENBOEK VAN DE WERELDGESCHIEDENIS

"Treasures of the World", SF-TTE, 1991

153 kunstwerken, gebruiksvoorwerpen, posters, foto's en reconstructies.

Deze sets worden van harte aanbevolen door vakdidactici in binnen- en buitenland. Ze zijn enthousiast ontvangen door docenten en leerlingen.

Bronnenboek is complementair met Atlas en Encyclopedie
Deze sets hebben dezelfde opzet. De Atlas biedt het historisch kaartmateriaal, de Encyclopedie ook belangrijke statistieken. Het Bronnenboek vult dit aan met ongeschreven bronnen met het kenmerkende van elk historisch tijdvak, van prehistorie tot nu.
Deze sets zijn schatkisten in uw vaklokaal

TTE-transparanten: duidelijke winnaars bij klassikale instructie

TTE-SETS ZIJN

Duidelijk: *kennis en leerdoelen spreken als vanzelf uit de trans - paranten; geen overdaad aan informatie; weinig of geen tekst en multifunctioneel*

Gevarieerd: *een set is niet toegespitst op een thema, maar bruikbaar bij vele onderwerpen en in alle leerjaren*

Omvangrijk: *25 tot 160 transparanten per set*

Gebruiksvriendelijk: *overlays die voorbereiding vereisen, zijn veelal vermeden. Geen voorgeschreven lesstramien, maar direct inpasbaar in eigen betoog*

Goedkoop: *per full-colour sheet veelal slechts de helft tot 1/3 van de gangbare prijzen van transparanten, of minder*

Daarnaast: *handig in gebruik, passend op elke projector en makkelijk op te bergen*

TTE-Transparanten-*SCHATKISTEN*

- maken een einde aan het probleem van onvolledige, vaak verouderde wandkaarten in het vaklokaal
- zijn duurzaam in gebruik
- maken het mogelijk in een handomdraai een toepasselijke kaart of kleurrijke afbeelding te tonen. Elke klassikale bespreking wordt daardoor nog makkelijker en het leerrendement voor iedere leerling verhoogd.

TTE-SETS *in ieder lokaal*

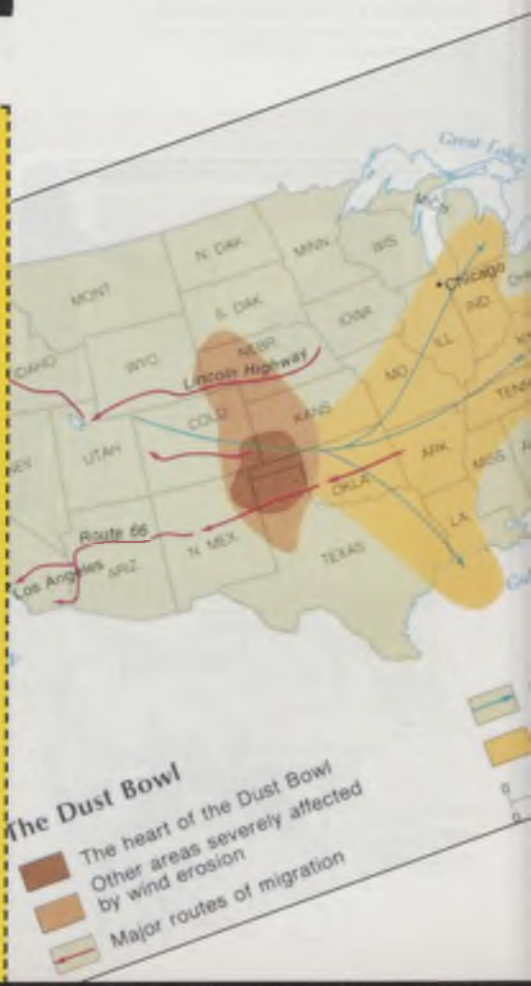
luchtpost
par avion
ptt post
P 4579

Kleio 3/92.N2.400A3+

NE PAS AFFRANCHIR
NO STAMP NEEDED

RÉPONSE PAYÉE
PAYS-BAS

TRANSPARENCIES TO EDUCATE
Int.Antwoordnummer
C.C.R.I. Numéro 1796
7550 WB HENGELO (O)

set infovellen voor leerlingen.
In het voorwoord van de brochure voor docenten wordt benadrukt dat een museumbezoek met leerlingen die zijn voorbereid veel beter beklijft dan met leerlingen die onvoorbereid, voor de eerste maal het museum bezoeken. In de docentenhandleiding wordt zowel practische als inhoudelijke informatie verstrekt. De voorbereiding in de klas kan via de vakken geschiedenis, godsdienst/geestelijke stromingen, maatschappijleer/wereldoriëntatie en kunstgeschiedenis plaatsvinden. Voor elk van deze vier vakken noemt men heel summier een aantal aandachtspunten en/of vragen die uitgewerkt kunnen worden. Als achtergrondinformatie voor de docent is deze handleiding zeer nuttig. Wil deze er ook daadwerkelijk mee aan de slag in de klas dan rest hem of haar nog veel werk.

De informatie voor geschiedenisleraren beperkt zich tot het opsommen van een vijftal onderwerpen namelijk:
- Geschiedenis van de joden in het algemeen: "Van Abraham tot nu"
- De joden in Nederland vanaf het jaar 1600 tot nu
- De joodse geschiedenis van uw eigen stad of dorp. Hoe leefden de joden in en buiten Amsterdam?
- Wat is zionisme, hoe is de staat Israël ontstaan?
- De geschiedenis van het anti-semitisme

Concrete lesideeën of lesmaterialen worden niet geleverd, hetgeen denk ik door velen als gemis ervaren zal worden. Het is jammer dat er nergens duidelijk staat aangegeven voor welk onderwijstype de brochure bedoeld is. Het zullen echter vooral docenten uit het voortgezet onderwijs zijn die gebruik zullen maken van deze handleiding. Leraren in het basisonderwijs kunnen met de suggesties voor uitwerking in de klas weinig doen.

Sinds maart 1991 kunnen docenten en leerlingen informatiepakketjes bestellen rond de thema's:
- Synagoge en dagelijks leven
- Joodse feestdagen
- Oorlog, vervolging en overleving
- Israël en zionisme
- Joodse geschiedenis

Dit materiaal moet op de meest voorkomende vragen een antwoord geven en is in de eerste plaats bedoeld voor leerlingen om hen te helpen bij het maken van scripties en werkstukken. De pakketjes kunnen ook in de klas gebruikt worden of een plaats krijgen in het documentatiecentrum of bibliotheek. Over elk onderwerp zijn vier A4-pagina's informatie samengevoegd. Ook worden er per onderwerp illustraties op losse fotovellen bijgeleverd. Deze zijn enkelzijdig bedrukt, zodat leerlingen kunnen knippen en de plaatjes in een werkstuk kunnen plakken.
De infovellen zijn bedoeld voor een grote groep leerlingen namelijk de bovenbouw van het basis- en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. En hiermee is meteen het nadeel aangegeven wat het gebruik van dit materiaal met zich meebrengt: afhankelijk van de groep die er mee werkt vergt het aardig wat bijstelling.

De groep PABO-studenten heeft met name de thema's "Synagoge en dagelijks leven" en "Joodse feesten" beoordeeld op bruikbaarheid voor de bovenbouwklassen van de basisschool.
De vellen bevatten, volgens hen, veel informatie die goed bruikbaar is in met name groep acht. Alleen de vorm/lay-out zouden velen van hen veranderen. Hun voorkeur

ging uit naar een grotere afwisseling van tekst en afbeelding, niet naar de huidige lay-out van vier volle vellen met elk drie kolommen tekst.

Kostenplaatje

Of het nu om rondleidingen, lezingen in het museum of op school, of info-vellen gaat, allemaal hebben ze één ding gemeen: ze kosten geld. Voor kinderen tot tien jaar wordt er geen entreeprijs geheven, maar voor de meeste leerlingen (tot 17 jaar) geldt een toegangsprijs van *f* 3.50.
De infovellen worden zowel los verkocht à *f* 1,- per stuk, of per set voor *f* 7.50 (*f* 10,- incl. verzendkosten).
Voor rondleidingen rekent men *f* 40,-. De maximale groepsgrootte die gehanteerd wordt is 25 personen, waarbij per 15 leerlingen een begeleider aanwezig dient te zijn. De lezing duurt ongeveer een uur. Voor de lezingen op school vraagt men *f* 125,- exclusief reiskosten. Tenslotte wordt het beschreven PABO-programma aangeboden voor *f* 250,-. Deze prijzen zijn, voor hetgeen geboden wordt, niet hoog. Mocht men voor een groep een speciaal programma willen samenstellen dan valt daar ook op financieel gebied heel goed over te praten, leert de ervaring.

Plannen en suggesties

Voor het onderwijs bestaat dus de mogelijkheid om via een rondleiding, lezing en de info-vellen meer te weten te komen over de verschillende aspecten van het jodendom en het Joods Historisch Museum. In de toekomst denkt men, aldus educatief medewerkster Petra Katzenstein, aan het ontwikkelen van een speurtocht en een walkman-tour voor leerlingen. Er bestaat al wel een walkman-tour voor volwassenen, dus enige ervaring heeft men daar al mee.
Veel docenten zullen het jammer vinden dat de educatieve dienst tot nu toe geen opdrachtenblad of verwerkingsopdrachten voor het museum heeft ontwikkeld. Uit gesprekken bleek dat men in de nabije toekomst daartoe ook geen plannen heeft. De infovellen rond de vijf verschillende thema's kunnen echter uitstekend als uitgangspunt dienen. De voor-

Het interieur van de Grote Synagoge.
(Foto: Jeroen Nooter)

bereiding in de klas zou beter tot z'n recht komen als er in het museum een vervolg kwam door middel van opdrachten. Daarbij zou de educatieve dienst door het ontwikkelen van dergelijk materiaal de veelzijdigheid van het jodendom nog eens kunnen benadrukken.

Het feit dat veel groepen het museum voornamelijk bezoeken om de aspecten van "slachtofferrol" en "bizarre zaken uit een andere cultuur" zoals besnijdenis en de spijswetten betreurt de educatieve dienst enigszins. Zij zou hierop invloed kunnen uitoefenen door middel van opdrachten. Door de aard van de opdrachten kan het museum ruimschoots andere aspecten aan bod laten komen en de aspecten van "slachtofferrol" en "bizarre zaken" in een kader plaatsen. Docenten zullen zeker veel gebruik maken van opdrachtenbladen in het museum. Het bezwaar dat leerlingen dan door het museum zouden rennen om als eerste klaar te zijn, zoals men vreest lijkt me niet steekhoudend genoeg om het eerst niet eens uit te proberen. En waarom is men daar bij een speurtocht, die mijns inziens sterker een wedstrijdelement bevat, niet bevreesd voor?

PABO-studenten deden de suggestie de voor volwassenen bestemde informatie bij de tentoongestelde voorwerpen voor leerlingen aan te vullen met gegevens die op de infovellen staan. Het gebruik van kleuren bij de verschillende onderwerpen is daarbij te overwegen. Daarnaast kan een duidelijke en goede nummering van de voorwerpen en vitrines docenten die nu zelf opdrachten maken, helpen bij de juiste verwijzingen op een werkblad en/of plattegrond voor leerlingen.

Tot slot

De medewerker/sters van de educatieve dienst staan open voor wensen vanuit de groepen die het museum bezoeken. Tijdens mijn voorbereiding kreeg ik volop de gelegenheid om mijn wensen kenbaar te maken en een eigen programma op te stellen. Er werden bruikbare adviezen gegeven en er was regelmatig telefonisch overleg. Er was mijns inziens sprake van een goede samenwerking.

Joods Historisch Museum, Jonas Daniël Meijerplein 2-4, 1011 RH Amsterdam.
Tel. 020 - 6269945, tst. 62

Het museum is elke dag open van 11.00 - 17.00 uur. Gesloten op Grote Verzoendag.